

Міністерство освіти і науки
Львівський національний університет імені Івана Франка
Юридичний факультет

Затверджено на засіданні кафедри
адміністративного та фінансового права
від « » _____ 2016 р.
протокол № _____
Завідувач кафедри проф., Кобилецький М.М.

«АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО»

Плани практичних занять
по спецкурсу для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
(гр.5АМ)

Склала: доц. Янюк Н.В.

Львів – 2016

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ, МОДЕЛІ (ТИПИ) АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮСТИЦІЇ

1. Поняття адміністративної юстиції.
2. Основні моделі адміністративної юстиції: загальна характеристика.
Адміністративна (французька) модель.
Загально-судова модель.
“Квазісудова” (англо-американська, англосаксонська) модель.
Адміністративно-судова (німецька) модель адміністративної юстиції.
3. Становлення адміністративної юстиції в Україні. Основні етапи становлення.

Пропонована тема реферату:

1. Історія формування адміністративних судів в Україні.

Контрольні запитання:

1. Як співвідносяться поняття «адміністративна юстиція» та «адміністративне судочинство»?
2. Які основні моделі адміністративної юстиції існують в світі?
3. Які ознаки характерні для адміністративно-судової моделі? В чому переваги адміністративно-судової моделі для України?

Завдання:

Заповніть таблицю

Характерні ознаки адміністративної юстиції	Модель (тип) адміністративної юстиції
Основні ланки адміністративної юстиції: адміністративні трибунали, апеляційні адміністративні суди, касаційна інстанція – Державна рада	
Основні ланки адміністративної юстиції: окружні адміністративні суди, апеляційні адміністративні суди, Вищий адміністративний суд	
Основні ланки адміністративної юстиції: адміністративні трибунали, загальні суди	
Основні ланки адміністративної юстиції: загальні суди (або - арбітражні суди)	

Законодавство і спеціальна література :

1. Конституція України. – К., 2015.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005р. (зі змінами). – К., 2016.
3. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар: У 2-х т. / За заг. ред. Р.О. Куйбіди. – К.: Книги для бізнесу, 2007.
4. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. (зі змінами).
5. Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 06.03.2008. «Про практику застосування адмін.судами окремих положень КАС України під час розгляду адміністративних справ»
6. Адміністративне судочинство України: підручник / за заг. ред. Пасенюка. – К.: Юрінком Інтер, 2009.

7. Адміністративний процес України: Навч. посіб. / А.Т. Комзюк, В.М. Бевзенко, Р.С. Мельник/. – К.: Прецедент, 2007. – 531с.
8. Адміністративний процес: загальна частина (ФРН, України) /Манн Т., Мельник Р., Бевзенко В., Комзюк А./: Науково-практичний посібник. (за аг. ред.. Бевзенка В.). – К., 2013.
9. Административное право зарубежных стран: Учебник /Под ред. А.Н. Козырина и М.А. Шматовой. – М.: Спартак, 2003.
- 10.Адміністративна юстиція: європейський досвід і пропозиції для України / Автори-упорядники І.Б.Коліушко, Р.О. Куйбіда. – К.: Факт, 2003.
- 11.Актуальні проблеми застосування Цивільного процесуального кодексу та Кодексу адміністративного судочинства / Тези доповідей та наукових повідомлень учасників науково-практичної конференції (25-26 січня 2007р.). – Харків, 2007.
- 12.Бандурка А.М., Тищенко Н.М. Адміністративний процес: Навчальний посібник. – К., 2001.
- 13.Белова О.І. Адміністративне судочинство як стандарт ЄС і ключові елементи правової української держави.// Адміністративне право і процес. – 2014.- №8 (2).
- 14.Заверуха О.Б. Адміністративна юстиція: поняття, правовий зміст, характерні ознаки // Вісник Львівського національного університету. – Серія юрид.- 2003. – Випуск 38. – С.212 –218.
- 15.Кальц В. Адміністративне судочинство Німеччини та його функціонування // Адміністративне право і процес. – 2013. - №1. – С.166-173.
- 16.Константий О.В. Судовий захист прав і свобод приватних осіб у публічно-правовій сфері: міжнародний і національний рівень судочинства //Адміністративне право і процес. – 2013. - №2. – С196-203.
- 17.Кравчук В. Адміністративне судочинство як правовий механізм забезпечення народовладдя // публічне право.-2015.-№4. С.109-114.
- 18.Куйбіда Р.О. Реформування правосуддя в Україні: стан і перспективи. – К.: Атіка, 2004.
- 19.Куйбіда Р.О., Тимошук В.П. Розвиток адміністративної юстиції в країнах колишнього Радянського Союзу. – К.: Книги для бізнесу. – 2010 - С. 35-136.
- 20.Куйбіда Р.О. Реформування правосуддя в Україні: стан і перспективи. – К.: Атіка, 2004.
- 21.Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина: Підручник /Ківалов С.В., Картузова І.О., Осадчий А.Ю. – К.: Фенікс, 2014.
- 22.Кузьменко О.О.В. Теоретичні засади адміністративного процесу: Монографія. – К.: Атіка, 2005.
- 23.Лошицький М.В., Короед С.О. Які адміністративні суди потрібні Україні? / Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 45.- К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2009.- С. 242-253.
- 24.Муза О.В. Розвиток адміністративного судочинства в Україні у ході проведення судово-правової реформи ///Збірник наукових праць «Адміністративне право України: стан і перспективи розвитку»: VI Міжнародна науково-практична конференція Київ, (23-24 вересня 2011 р.. К., Інститут держави і права ім.. В.М. Корецького НАН України, 2011. – С.360.
- 25.Основи адміністративного судочинства / Навч. посібник / За заг.редакцією Александрової Н.В., Куйбіди Р.О. – К.: Конус-Ю, 2006.
- 26.Основи адміністративного судочинства та адміністративного права / Навч. посібник / За заг.редакцією Куйбіди Р.О., Шишкіна В.І. – К.: Старий світ, 2006.- 576с
- 27.Пасенюк О. Адміністративне судочинство як засіб утвердження верховенства права у вітчизняному конституційному устрої // Право України. – 2014.- №3.
- 28.Педько Ю.С. Становлення адміністративної юстиції України: Монографія. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. – 208 с.
- 29.Проблеми теорії та практики адміністративної юстиції: зб.наук.статей/ Смокович м.І., Цуркан М.І., Перепелюк В.Г. та ін.. – К.: Юрінком Інтер, 2012.С.384.
- 30.Перепелюк В.Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики. – К.: Конус-Ю, 272 с.

- 31.Стариллов Ю.Н. Административная юстиция: проблемы теории. – Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1998.
- 32.Стариллов Ю.Н. Административная юстиция. Теория, история, перспективы. – М., 2001.
- 33.Стефанюк В.С. Судовий адміністративний процес. – Харків: «КОНСУМ», 2003.
- 34.Чечот Д.М. Административная юстиция (теоретические проблемы). – Л., 1973.
- 35.Шишкін В.І. Судові системи країн світу. – К.: ЮІнком Інтер, 2001.
- 36.Юшкевич О.Г., Мельник Р.С. Основи адміністративного судочинства: Навчально-тренінговий посібник. – Харків, 2012.
- 37.Якуба О.М. О судебном обжаловании решений по делам, возникающим из административно-правовых отношений // Советское государство и право. – 1981. - №2.

ТЕМА 2. ПОНЯТТЯ І ЗАВДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

1. Поняття адміністративного судочинства. Конституційно-правові засади судочинства.
2. Завдання адміністративного судочинства.
3. Відмінність адміністративного судочинства від інших видів судочинства (конституційного, цивільного, господарського, кримінального).
4. Адміністративний процес і адміністративна процедура: правова природа та особливості співвідношення.

Контрольні запитання:

1. У чому полягає основне завдання адміністративного судочинства?
2. Яка відмінність адміністративного судочинства від інших видів судочинства?
3. Чи впливає на здійснення адміністративного судочинства відсутність кодифікованого адміністративно-процедурного законодавства?

Задачі:

1. Вищий адміністративний суд України відмовив у відкритті провадження в адміністративній справі №А-50/06 за позовом Яремчука А.М. до Центральної виборчої комісії про припинення діяльності з проведення підготовки виборів народних депутатів України та депутатів органів місцевого самоврядування 26.03.2006 за виборчими списками від політичних партій та виборчих блоків політичних партій, у зв'язку з тим, що проведення виборів за партійними списками порушує його конституційне право як виборця і громадянина України обирати депутата – фізичну особу і замість цього змушує його обирати партію (блок партій) – юридичну особу.

Чи є наявність публічно-правового спору?

Чи поширюється юрисдикція адміністративних судів на дану категорію справ?

Чи правомірним є рішення Вищого адміністративного суду України?

2. У квітні 2014 р. управління Пенсійного фонду України (ПФУ) звернулося до суду з позовом, у якому просило стягнути на свою користь з ОСОБА_16 суму надміру виплачених коштів у розмірі 79003 грн.02 коп. Про стягнення цієї суми Управлінням було ухвалено рішення.

На обґрунтування позовних вимог вказано, що громадянка ОСОБА_16 надала до Управління ПФУ недостовірні довідки для призначення пенсії за віком за списком №2, тим самим працівників управління ПФУ було введено в оману, у зв'язку з чим виникла переплата пенсії, які відповідач не повернув у добровільному порядку. Тому переплату слід стягнути з відповідача на користь Управління у вказаному розмірі.

Дніпропетровський окружний адміністративний суд постановою від 3 червня 2014 р. позовні вимоги задовольнив.

Дніпропетровський апеляційний суд ухвалою від 10 лютого 2015 р. скасував рішення суду першої інстанції, провадження у справі закрит з огляду на те, що її належить розглядати в порядку цивільного судочинства.

Визначте вид правовідносин, які склалися, чи є вони публічно-правовими?

Чи належить до юрисдикції адміністративних судів справи про повернення сум надміру сплачених коштів?

3. На підставі КАС України громадянин Н. звернувся до Святошинського районного суду м. Києва як адміністративного суду про визнання бездіяльності протиправною та зобов'язання вчинити певні дії, зокрема надати належним чином завірену копію кримінальної справи за обвинуваченням громадянин Н. Суд відмовив у задоволенні позову.

За поширюється на ці правовідносини положення КАС України?

Чи на дані правовідносини поширюється положення Закону України «Про доступ до публічної інформації»?

Чи належить до юрисдикції адміністративних судів дана справа?

Законодавство і спеціальна література :

1. Конституція України. – К., 2015.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005р. (зі змінами). – К., 2014.
3. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар: У 2-х т. / За заг. ред. Р.О. Куйбіди. – К.: Книги для бізнесу, 2007.
4. Господарсько-процесуальний кодекс. – К., 2012.
5. Кримінально-процесуальний кодекс України. – К., 2012.
6. Цивільний процесуальний кодекс України. – К., 2012.
7. Закон України «Про Конституційний Суд України» // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - №49. – Ст. 272. (зі змінами).
8. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. (зі змінами).
9. Указ Президента України «Про утворення місцевих та апеляційних адміністративних судів, затвердження їх мережі та кількісного складу суддів» від 16 листопада 2004 р. // Урядовий кур'єр. – 24 листопада 2004 р. (зі змінами)
10. Указ Президента України «Про вдосконалення мережі адміністративних судів України» від 16 жовтня 2008 р. (зі змінами).
11. Постанова вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 01.03.2013. №3. «Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ»
12. Рішення Конституційного Суду України щодо конституційності ч.1.ст.143 Конституції України, п. «а», «б», «в», «г» ст.12 Земельного кодексу України, п.1ч.1.ст.17 КАС України від 1 квітня 2010р.
13. Бевзенко В. Деякі теоретичні міркування щодо адміністративних процесуальних і процедурних категорій у вітчизняній адміністративно-правовій та адміністративно-процесуальній науці // Вісник ВАСУ.-2011.-№3.-С.56-62.
14. Белкін Л.М. Ефективний захист прав юридичних та/або фізичних осіб як чинник визначення адміністративної судової юрисдикції // Адміністративне право і процес. – 2012. - №1. – С.88-95.
15. Белова О.І. Адміністративне судочинство як стандарт ЄС і ключові елементи правової Української держави// Адмін.право і процес. – 2014. - №2(8). – С.190-197.
16. Губерська Н.Л. Адміністративний процес: сучасні підходи до визначення //Адміністративне право і процес. – 2014.- №3(9). – С.227-232.
17. Зеленцов А.Б. Контроль за деятельностью исполнительной власти в зарубежных странах: Учеб.пособие. – М., 2002.
18. Кампо В., Ткач Г. Про запровадження органів адміністративної юстиції (адміністративних судів) // Право України. – 1992. - №8.

19. Ківалов С., Біла-Тіунова Л. Теоретико-правові засади адміністративного судочинства: проблеми і перспективи //Право України. – 2013. - №12. – С.193-207.
20. Коломієць Т., Лютиков П. Проблеми правового розмежування адміністративної та господарської юрисдикції: аналіз передумов виникнення та можливі шляхи їх вирішення // Право України. – 2009. – №10. – С.175.
21. Комзюк А.Т. Щодо проблем визначення основного завдання адміністративного судочинства України ///Збірник наукових праць «Адміністративне право України: стан і перспективи розвитку»: VI Міжнародна науково-практична конференція Київ, (23-24 вересня 2011 р.. К., Інститут держави і права ім.. В.М. Корецького НАН України, 2011. С.96.
22. Константи́й О.В. Судовий захист прав і свобод приватних осіб у публічно-правових спорах: міжнародний і національний рівень адміністративного судочинства // Адміністративне право і процес. – 2013. - №2.(4) – С.196-203.
23. Кравчук В. Адміністративне судочинство як правовий механізм забезпечення народовладдя // Публічне право.- 2015.- №4 (20). – С.109-114.
24. Кузьменко О.О.В. Теоретичні засади адміністративного процесу: Монографія. – К.: Атіка, 2005.
25. Кузьмишин В. Причини виникнення та шляхи розв'язання проблемних питань, пов'язаних із соціальними спорами // Вісник ВАСУ. – 2012.- №1. – С.26-30.
26. Основи адміністративного судочинства / Навч. посібник / За заг.ред.Александрової Н.В., Куйбіди Р.О. – К.: Конус-Ю, 2006.
27. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права / Навч. посібник / За заг.редакцією Куйбіди Р.О., Шишкіна В.І. – К.: Старий світ, 2006.
28. Осятинський С.О. позасудові способи вирішення публічно-правових спорів: сутність та види // Адміністративне право і процес. – 2013. - ; 4. – С.53-59.
29. Пасенюк О. Адміністративне судочинство як засіб утвердження верховенства права у вітчизняному конституційному устрої //Право України. – 2014. - №3.-С.18-27.
30. Писаренко Н.Б. Адміністративний процес та адміністративне судочинство: до питання про співвідношення правових категорій // Адміністративне право і процес. - 2015.- №1(11). – С. 269-276.
31. Смокович М.І. Проблеми розмежування адміністративної та конституційної юрисдикції / Проблеми теорії та практики адміністративної юстиції: зб.наук.статей/ Смокович М.І., Цуркан М.І., Перепелюк В.Г. та ін.. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – С.117-131.
32. Стефанюк В.С. Проблеми конституційного та адміністративного правосуддя при застосуванні Конституції України та інших законів // Право України. – 2002. - №2.
33. Щавінський В.Р. Захист інтересів держави в адміністративному судочинстві як об'єкт адміністративно-правової науки // Публічне право. – 2015.- №1 (17). – С.57-72.

ТЕМА 3. ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

1. Поняття та значення принципів адміністративного судочинства. Система принципів адміністративного судочинства (конституційні, загально-правові і спеціальні принципи). принципів адміністративного судочинства.

2. Загальна характеристика принципи адміністративного судочинства, їх особливості.

3. Принципи стадій судового розгляду справи: усність судового розгляду, безпосередність судового розгляду (незмінність суддів), безперервність розгляду.

Контрольні запитання:

1. Яке значення принципів адміністративного судочинства?
2. В чому полягає зміст принципу верховенства права і яка відмінність з принципом законності?
3. Як визначено принцип верховенства права:
- у Кодексі адміністративного судочинства?

- у рішеннях Конституційного Суду України?

- у Доповіді Європейської комісії за демократію через право 25-26 березня 2011 р.?

4. В чому полягає зміст принцип «офіційного з'ясування всіх обставин справи»?

5. Яка відмінність принципів адміністративного судочинства від принципів цивільного процесу?

Задачі:

1. Студент філологічного факультету університету Олександр Петренко звернувся до міського комісаріату за місцем знаходження гуртожитку із проханням поставити його на військовий облік у зв'язку з переїздом на навчання до міста. Одночасно подав посвідчення про приписку з відміткою про зняття з військового обліку за попереднім місцем проживання. Відповідальний службовець комісаріату відмовився ставити його на військовий облік, оскільки О.Петренко не надав довідки з університету, що він дійсно є студентом і має право на забезпечення гуртожитком. В університеті відповіли, що таку довідку О.Петренку зможуть видати лише через два тижні, коли з відпустки вийде працівник, що відповідає за ведення обліку студентів.

О.Петренко оскаржив бездіяльність міського військового комісаріату до адміністративного суду щодо не взяття його на військовий облік, оскільки внаслідок такої бездіяльності з'являються підстави для притягнення О.Петренка до адміністративної відповідальності за порушення правил військового обліку (стаття 210 Кодексу України про адміністративні правопорушення). Крім того, за відсутності відповідного запису у посвідченні про приписку він не зможе звернутися до паспортного столу для реєстрації свого нового місця проживання.

Суд, розглянувши адміністративний позов, відмовив у його задоволенні, зіславшись на те, що жодного права О.Петренка військовий комісаріат не порушив, адже стати на військовий облік є обов'язком, а не правом призовника.

Чи допустив військовий комісаріат порушення прав, свобод чи інтересів О.Петренка?

Чи може суд надавати захист інтересам особи?

Чи правильне рішення ухвалив суд? Підготуйте консультацію, як діяти О.Петренку далі.

2. Мешканець села Петриківці фермер Іван Колодій звернувся до Петриківської Сільської ради із заявою про надання йому в короткострокову оренду земельної ділянки для вирощування нового сорту соняшника (1га), яка би прилягала до земель, що є у його власності. Сільська рада розглянула заяву І.Колодія і прийняла рішення про надання йому в оренду земельної ділянки розміром 1 га, прилеглої до Сільськогосподарських угідь І.Колодія з південної сторони. Зазначена земельна ділянка раніше належала іншому користувачеві, з яким сільська рада розірвала договір дострокової оренди через недоцільне її використання.

І.Колодій звернувся до районного суду з адміністративним позовом, у якому оскаржив рішення сільської ради. Позов він обґрунтував тим, що попередній користувач земельної ділянки використовував її для зберігання отрутохімікатів. Значна частина хімікатів зберігалася протягом тривалого часу під відкритим небом, тому земля зазнала значного забруднення і стала малопридатною для вирощування сільськогосподарських культур.

Суд, розглянувши справу, прийняв постанову, якою у задоволенні позову відмовив. Основним мотивом стало те, що сільська рада прийняла своє рішення відповідно до закону, адже прохання І.Колодія про виділення земельної ділянки для вирощування соняшника було повністю задоволено, а земельна ділянка, згідно з даними державного земельного кадастру, належить до земель сільськогосподарського призначення, тому суд не взяв до уваги посилення позивача на те, що вона є малопридатною для ведення сільського господарства.

Чи поширюється на дані правовідносини юрисдикція адміністративного суду?

Чи допустила сільська рада порушення прав, свобод та інтересів І.Колодія?

Чи врахував суд завдання адміністративного судочинства, відмовляючи в задоволенні позову?

Чи було перевірено рішення сільської ради на відповідність усім критеріям, що визначені ч. 3ст2 КАСУ? Які критерії були проігноровані?

Чи правильне рішення ухвалив суд? Підготуйте консультацію для І.Колодія.

3. Верховна Рада ухвалила закон, згідно з яким суб'єктам підприємницької діяльності, які працевлаштовують вихованців дитячих будинків, надається одноразова грошова допомога з державного бюджету за кожною працевлаштовану особу. Виконання цього закону покладено на Міністерство праці і соціальної політики. Підприємство, яке працевлаштувало десять вихованців дитячих будинків, виграло справу проти міністерства і за постановою адміністративного суду мало одержати грошову допомогу. Однак на стадії виконання постанови суду набрав чинності новий закон про бюджет, яким було скасовано цей вид допомоги і встановлено, що невиконані судові рішення про зобов'язання виплатити таку допомогу не повинні виконуватися. На цій підставі державний виконавець закрити виконавче провадження.

Чи є підстави для оскарження рішення державного виконавця до адміністративного суду?

На які принципи адміністративного судочинства можна полатися для обґрунтування адміністративного позову?

4. Проаналізуйте Рішення ЄСПЛ у справі «Олександр Волков проти України» від 27 травня 2013. (Заява №21722/11)

Яке рішення прийняв ЄСПЛ?

На порушення яких принципів Конвенції про захист прав людини та основних свобод?

Законодавство і спеціальна література:

1. Кодекс адміністративного судочинства. – К., 2015.
2. Цивільний процесуальний кодекс України. – К., 2015.
3. Базов В. Сучасна адміністративно-правова доктрина та принцип верховенства права: концептуальні питання // Вісник ВАС України. – 2011. - №3. – С.91-99.
4. Банчук О., Куйбіда Р. Вимоги ст.6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод до процедури здійснення судочинства. – К., 2005 (ЦППР)
5. Баранчук П.Д. Рівність учасників процесу перед законом і судом як принцип адміністративного судочинства //Збірник наукових праць «Адміністративне право України: стан і перспективи розвитку»: VI Міжнародна науково-практична конференція Київ, (23-24 вересня 2011 р.). К., Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2011. - С.451.
6. Бідей О. Принцип презумпції вини в адміністративному судочинстві //Підприємництво, господарство і право. – 2013. - №5.
7. Гордєєв В. Офіційне з'ясування всіх обставин в адміністративних справах //Вісник ВАСУ. – 2012. - №1.-С.50-58.
8. Гришина Н.В. Щодо розуміння принципу доступності в адміністративному судочинстві // Вісник Харківського національного ун-ту ім. В.Каразіна. Серія «Право». - №1028. – 2012.- С. 221-223.
9. Задирака Н.Ю., Барікова А.А. Розмежування підвідомчості земельних спорів між господарськими та адміністративними судами: історія формування судової практики // Адміністративне право і процес. – 2013. - №4 (6). – С.172-180.
10. Ковбель М.М. Принципи перегляду судових рішень в адміністративному процесі // Адміністративне право і процес. – 2013. - №3. – С.116-121.
11. Колодій А.М. Принципи права України: Монографія /А.Колодій/. – К.: Юрінком Інтер, 1998.

12. Колпаков В., Гордєєв В. Принцип офіційного з'ясування всіх обставин у справі в системі принципів адміністративного судочинства // Право України. – 2014. - №3.- С.47-56.
13. Кравчук В.М. Забезпечення права на доступ до адміністративного суду осіб, які перебувають під вартою або в місцях позбавлення волі // Право України. – 2014.-№3.
14. Кубко Є. проблеми запровадження міжнародних стандартів адміністративної діяльності й адміністративного судочинства // Право України. – 2013. - №12. – С.156-174.
15. Івакін Е. Державна судова експертиза – гарантія одержання об'єктивних і достовірних доказів у справі // Право України. – 2000. - №9.
16. Нечипорук С. Принцип участі громадян у здійсненні правосуддя та поєднання колегіального й індивідуального порядку розгляду справ // Право України. – 2003. – №11. - С.82-85.
17. Овчаренко Доступність правосуддя та гарантії його реалізації: Монографія. – Харків: «Право», 2008.
18. Петришин О.В. Верховенство права в системі правового регулювання суспільних відносин // Право України. – 2010.-№3. – С.24-33.
19. Решота В.В. Правова природа рішень ВСУ в адміністративному судочинстві у контексті забезпечення прав на справедливий суд // Публічне право. – 2015.- №2 (18). – С.96-102.
20. Рижков Г. Роль принципу офіційності в адміністративному процесуальному праві за європейським досвідом //Адміністративна юстиція: європейський досвід і пропозиції для України / Автори-упорядники І.Б. Коліушко, Р.О. Куйбіда. – К.: Факт, 2003. – С.516-519.
21. Сірош М.В., Маринчак Н.Є. Дія принципу верховенства права в адміністративному судочинстві / Проблеми теорії та практики адміністративної юстиції: зб.наук.статей/ Смокович м.І., Цуркан М.І., Перепелюк В.Г. та ін.. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – С.49-60.
22. Столбовий Ю.М. Зміст принципу офіційного з'ясування всіх обставини справи в адміністративному судочинстві. – Вісник Запорізького національного ун-ту. Юрид.науки. – 2013.- №4. – с.129-133.
23. Сухомлінов С. Доцільність чи верховенство закону ? // Право України. – 2000. - №3.
24. Тимченко Г. Зміст змагальності у сучасному цивільному процесі // Право України. – 2005. - №5.

ТЕМА 4. АДМІНІСТРАТИВНА СПРАВА ЯК ПРЕДМЕТ РОЗГЛЯДУ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ

1. Поняття справи адміністративної юрисдикції (адміністративної справи).
2. Юрисдикція адміністративних судів. Проблеми визначення юрисдикції.
3. Види публічно-правових спорів, які належать до юрисдикції адміністративних судів.
4. Суб'єкт владних повноважень як учасник публічно-правового спору. Винятковість справ за зверненням владних суб'єктів до фізичних осіб.

Контрольні запитання:

1. Що слід розуміти під поняттям «справа адміністративної юрисдикції»?
2. Як співвідносяться поняття «публічно-правовий спір» і «адміністративно-правовий спір»?
3. Які основні види публічно-правових спорів належать до юрисдикції адміністративних судів?
4. Які публічно-правові справи не належать до юрисдикції адміністративних судів?
5. В чому проявляється виняткова природа спорів за зверненнями владних суб'єктів до фізичних осіб?
6. Які публічно-правові справи не належать вилучені з юрисдикції адміністративних судів

Задачі:

1. Донецький апеляційний адміністративний суд на підставі п.1 частини першої ст.205 КАС України постановив ухвалу від 25 липня 2012 р. про залишення рішення місцевого суду про відмову у

задоволенні позову ОСОБА до Донецької дирекції Українського державного підприємства поштового зв'язку «Укрпошта» про протиправну відмову в задоволенні запиту на інформацію (ненадання копії наказу про ліквідацію вузла поштового зв'язку, інших документів, пов'язаних із ліквідацією цього вузла, інформації про передачу приміщення та іншого майна, що належало відділенню, фізичній чи юридичній особі) та зобов'язання відшкодувати завдану моральну шкоду суди.

Чи правомірним є рішення Донецького апеляційного адміністративного суду?

Чи відноситься Українське державне підприємство поштового зв'язку «Укрпошта» до розпорядників публічної інформації?

Чи змінилося б рішення Донецького апеляційного адміністративного суду, якщо б предметом позову була відмова в задоволенні запиту на інформацію щодо використання коштів з Державного бюджету на проведення реорганізації у структурі Донецької дирекції Українського державного підприємства поштового зв'язку «Укрпошта»? (Відповіді обґрунтувати)

2. Гр. Н. звернувся до Миколаївського районного суду Львівської області до старшого державного інспектора з охорони навколишнього природного середовища у Львівській області про визнання протиправною та скасування постанови про накладення адміністративного стягнення. Ухвалою суду від 2 жовтня 2007р. гр.Н було відмовлено у відкритті провадження у справі з огляду на те, що юрисдикція адміністративного суду не поширюється на публічно-правові справи про накладення адміністративних стягнень.

Гр.Н. звернувся з апеляційною скаргою до Львівського апеляційного адміністративного суду.

Чи правомірним є рішення суду першої інстанції?

Яке рішення має прийняти Львівський апеляційний адміністративний суд?

Чи поширюється юрисдикція адміністративних судів на справи про притягнення до адміністративної відповідальності фізичних чи юридичних осіб?

3. Громадянин звернувся до Вищого адміністративного суду України із адміністративним позовом до Верховної Ради України із вимогою скасувати Закон України “Про пенсійне забезпечення” як такий, що не відповідає Конституції України.

Якими мають бути дії Вищого адміністративного суду України щодо позову?

Чи належить розглядати таку справу у порядку адміністративного судочинства? Відповідь обґрунтуйте.

Законодавство, судова практика і спеціальна література:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення. – К., 2014 (зі змінами). – Гл.61.
2. Закон України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996р. //Урядовий кур'єр. – 17 жовтня 1996р. (зі змінами).Конституція України. –К., 1996. (зі змінами).
3. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 р. //Урядовий кур'єр. – 15 лютого 2011.
4. Постанова Пленуму ВАС України від 20.05.2013, №8 «Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів» //http://www.vasu.gov.ua/laws/
5. Довідка про вивчення та узагальнення практики застосування адміністративними судами положень Закону України «Про доступ до публічної інформації» (Узагальнення судової практики ВАС України) //http://www.vasu.gov.ua/laws/
6. Довідка про результати вивчення та узагальнення практики розгляду заяв за позовами про притягнення до адміністративної відповідальності. (Узагальнення судової практики ВАС України) //https://www.vasu.gov.ua/laws/

7. Узагальнення судової практики ВАС України «Про практику застосування окремих приписів Кодекси адміністративного судочинства України» від 06.08.2008 р. // <http://www.vasu.gov.ua/laws/>
8. Авер'янов В.Б. Владні управлінські функції за Кодексом адміністративного судочинства України: доктринальний аналіз // Проблеми теорії та практики адміністративної юстиції: зб.наук.статей/ Смокович М.І., Цуркан М.І., Перепелюк В.Г. та ін.. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – С.23-48.
9. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 2. Загальна частина / Ред.колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К.: Вид-во “Юридична думка”, 2005. – Розділ VII.
10. Бевзенко В.М. Адміністративна юрисдикція: поняття, сутність, проблеми відмежування // Адміністративне право і процес. – 2013. - №2 (4). – С.180-195.
11. Бевзенко В.М. Земельні відносини як предмет юрисдикції адміністративних судів // Адміністративне право і процес. – 2014. 0 №2 (8). – С.198-218.
12. Бородін М. Конституційне право громадянина на звернення до суду за захистом своїх прав // Право України. – 2000. - №8.
13. Голосніченко І. Сучасний стан оскарження постанов про адміністративні правопорушення та перспективи застосування законодавства з питань адміністративної юстиції // Вибори та демократія. – 2006. - №3. С.65-68.
14. Лученко Д. Про основні ознаки адміністративно-правового спору // Вісник Академії правових наук України. - 2013. - №2.
15. Рябченко О.П. Категорія «публічно-правовий спір»: розмежування конституційної та адміністративної юрисдикцій // Вісник Конституційного Суду України. – 2011. - №4-2. С. 174-178.
16. Самсін І., Іваницька Н. Адміністративний договір – форма реалізації публічного інтересу // Право України. – 2006. - №6. – С.114-118.
17. Смокович М.І. Теоретичні аспекти визначення компетенції адміністративних судів // Вісник ВАСУ. – 2011.- №4. – С.18-28.
18. Татьков В. Публічно-правовий спір і адміністративно-правовий спір: їх співвідношення // Право України. – 2014. – №2. – С.211-219.
19. Ткач Г.Й. Конституційне право громадян на судовий захист суб'єктивних публічних прав //: “Swobody obywatelskie w Polsce i na Ukrainie – rzeczywistość i perspektywy”. – Przemyśl, 2001. – С.93-97.
20. Ткач Г. Предмет судового оскарження у справах, що виникають з адміністративного спору // Вісник Львівського національного університету. – Серія юридична. 2005. – Випуск 41. – С. 157-161.
21. Хаманева Н.Ю. Теоретические проблемы административно-правового спора // Государство и право. – 1998. - №7.
22. Хлібороб Н.Є. Публічно-правовий спір як предмет юрисдикційної діяльності адміністративного суду: дис....канд.юрид.наук: 12.00.07. – Львів, 2012.
23. Хлібороб Н.Є. Суб'єкт владних повноважень як сторона у публічно-правовому спорі: теоретичні та прикладні проблеми визначення / Вісник Львів. Ун-тету. Серія юрид. – 2011. – Вип. 54. – С.188-194.
24. Сьоміна В.А. Адміністративно-правовий спір: сутність та зміст // Право та управління. – 2011. - №1. – с.440-451.
25. Чечот Д.М. Административная юстиция (Теоретические проблемы). – Л., 1973.
26. Якуба О.М. О судебном обжаловании решений по делам, возникающим из административно-правовых отношений // Советское государство и право. – 1981. - №2.

ТЕМА 5. ПІДСУДНІСТЬ СПРАВ АДМІНІСТРАТИВНИМ СУДАМ

1. Система адміністративних судів в Україні..
2. Поняття і види підсудності адміністративних справ.
3. Предметна підсудність.
4. Територіальна підсудність адміністративних справ.
5. Інстанційна підсудність адміністративних справ. Категорії справ, підсудних Вищому адміністративному суду України як суду першої інстанції.

Контрольні запитання:

1. Чи може Вищий адміністративний суд України розглядати справи як суд першої інстанції?
2. В яких випадках апеляційні адміністративні суди можуть виступати як суди першої інстанції?
3. Яка роль Верховного Суду України у механізмі забезпечення правосуддя в адміністративних справах?
4. Які категорії справ розглядають місцеві загальні суди як адміністративні суди?
5. Які існують підстави передачі адміністративних справ з одного адміністративного суду до іншого?
6. Яку роль у вирішенні проблеми розмежування підсудності відіграють постанови пленуму Вищого адміністративного суду України?

Завдання:

1. З Єдиного реєстру судових рішень виберіть по одному прикладу справи, в якій першою інстанцією є:
  - місцевий загальний суд як адміністративний;
  - окружний адміністративний суд;
  - апеляційний адміністративний суд;
  - Вищий адміністративний суд України.

Задачі:

1. Громадянин 23.05.2014 р. звернувся до суду з адміністративним позовом до ПАТ “Страхова компанія” із вимогами: визнати незаконним ненадання відповіді на інформаційний запит; стягнути з відповідача моральну шкоду та зобов'язати відповідача розглянути інформаційний запит та надати відповідь на нього. В обґрунтування своїх позовних вимог позивач посилається на те, що 30.04. 2014 р. він звернувся до відповідача із запитом про надання інформації про НПА, порядок нарахування страхового відшкодування та документи, на підставі яких оцінений розмір спричиненої шкоди та встановлена сума, що підлягає виплаті в результаті ДТП. Вказаний запит відповідачем було отримано 13.05.2014 р., однак до теперішнього часу не розглянутий та відповідь на запит не надана. Діями відповідача йому була завдана моральна шкода.

Які з вимог позивача адміністративний суд може розглянути та задовольнити?

Відповідь обґрунтуйте.

2. Суд на основні ч.2 ст.19 КАС України постановив ухвалу про непідсудність вимог, які стосувались протиправності наказу Державної податкової адміністрації України «Про надання інформації державними нотаріальними конторами або приватними нотаріусами та про внесення змін до наказу Державної податкової адміністрації України від 29 вересня №45» від 19 серпня 2005 №352 (Наказ). За висновком суду оскаржений наказ був правовим актом індивідуальної дії. На думку судді, позивач порушив правило територіальної підсудності, звернувшись із позовом до суду за місцем знаходження відповідача».

*Чи правильно суд застосував припис КАС України щодо підсудності?
Назвіть характерні ознаки нормативних актів?*

3. ОСОБА 1. оскаржила правовий акт індивідуальної дії і при цьому звернулася із адміністративним позовом до кількох відповідачів, лише частина з яких мала статус суб'єкта владних повноважень. Галицький районний суд м. Львова ухвалою відмовив у відкритті провадження за позовними вимогами до всіх відповідачів із посиланням на те, що вони не належить до компетенції адміністративних судів.

Чи обґрунтованою є ухвала суду?

Надайте письмову консультацію позивачу.

4. Виявивши порушення закону з боку представництва іноземного суб'єкта господарювання, орган державної влади України поклав обов'язок усунути це порушення не на цього суб'єкта, а на керівника представництва. Позов від імені іноземного суб'єкта господарювання щодо оскарження припису був поданий до суду за вибором керівника. Однак суд повернув позовну заяву, стверджуючи, що заява мала бути подана до суду за місцем проживання посадової особи представництва.

Чи обґрунтованими є дії суду?

Яким чином слід вирішити питання про підсудність цієї адміністративної справи?

Законодавство і спеціальна література:

1. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. (зі змінами)
2. Указ Президента України «Про утворення місцевих та апеляційних адміністративних судів, затвердження їх мережі та кількісного складу суддів» від 16 листопада 2004 р. // Урядовий кур'єр. – 24 листопада 2004 р. (зі змінами).
3. Бевзенко В. Адміністративна юрисдикція: поняття, сутність, проблеми відмежування // Вісник ВАСУ. – 2013. - №3. – С.39-53.
4. Гетьман-П'ятковська І. Суддівська влада: порівняльний аналіз та шляхи вирішення якісного добору кадрів // Право України. – 2011. – №12. – С.168-175.
5. Задирака Н.Ю., Барікова А.А. Розмежування підвідомчості земельних спорів між господарськими та адміністративними судами: історія формування судової практики // Адміністративне право і процес. – 2013. - №4. – С.172-180.
6. Затираха І.О. Критерії визначення підсудності адміністративних справ: проблемні аспекти / І.О. Затираха // Митна справа. – 2010. - №1 (67). - Ч.2.
7. Ільків Н.В. Публічний інтерес у контексті визначення підсудності земельних спорів // Адміністративне право і процес. - 2013. - №3. – С.131-139.
8. Ільницький О.В. Позапроцесуальна діяльність вищих органів судової влади – об'єкт контролю адміністративних судів // Адміністративне право і процес. – 2013. - №3 (5). – С.122-130.
9. Кафарський В.В. Поняття та види підсудності адміністративних справ/ Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 37.- К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2007.- С. 247-255.
10. Коломоєць Т., Лютиков П. Проблеми правового розмежування адміністративної та господарської юрисдикції: аналіз передумов виникнення та можливі шляхи їх вирішення // Право України. – 2009. – №10. – С.175.
11. Коверзнев В. Засади розмежування юрисдикції загальних і адміністративних судів України при вирішенні окремих категорій справ // Вісник ВАСУ. – 2013. - №3. – С.62-67.
12. Куйбіда Р. Проблеми створення адміністративних судів // «Адміністративне право в контексті європейського вибору України». Зб.наук.пр. – К.: Міленіум, 2004. – С.157-160.
13. Марченко О.О. Деякі питання розв'язання адміністративними судами спорів з приводу публічної служби за позовами помічників суддів // Науковий вісник Ужгородського національного ун-ту. Серія «Право». Вип. 29. – Том.2. – 2104. – С.93-97.

14. Молодик К.Ю. Підсудність справ адміністративним судам: конституційна доктрина і судова практика Проблеми теорії та практики адміністративної юстиції: зб.наук.статей/ Смокович м.І., Цуркан М.І., Перепелюк В.Г. та ін.. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – С.61-68.
15. Селіванов А. Публічна влада і громадянин в умовах застосування судової адміністративної юрисдикції (проблеми теорії і практики) // Право України. – 2006. - №9. – С. 28-33.
16. Педько Ю. Адміністративна юстиція і компетенційні спори /Адміністративна реформа в Україні: шлях до Європейської інтеграції». Зб.наук.пр– Київ: Вид-во: «ООО «АДЕФ-Україна», 2003. – С.165-167.
17. Перепелюк В.Г. До питання про компетенцію адміністративного суду / «Адміністративна реформа в Україні: шлях до Європейської інтеграції». Зб.наук.пр– Київ: Вид-во: «ООО «АДЕФ-Україна», 2003. – С.148-170.
18. Цуркан М. роль ВАСУ у забезпеченні однакового правозастосування // право України. – 2014. - №3.. – С.38-46.
19. Шишкін В.І. Організація судоустрою у світлі вимог ст.6 Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини // Право України. – 2000. - №9.
20. Янюк Н. Підвідомчість справ адміністративним судам: проблемні питання // Право України. – 2003. – №2. – С.88-91.

ТЕМА 6. УЧАСНИКИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ

(Заняття 1.) Поняття і види учасників адміністративного процесу

1. Поняття “учасник адміністративного процесу”, їх види.
2. Особи, які беруть участь у справі: сторони, треті особи, представники сторін та третіх осіб, особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інші інтереси осіб у суді.
3. Інші учасники адміністративного процесу, їх права і обов’язки.
4. Особливості участі у справі суб’єктів, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.

Контрольні запитання:

1. З яких підстав може заявити клопотання про відвід судді?
2. Які процесуальні наслідки відводу (самовідводу) судді?
3. Яка відмінність статусу спеціаліста від статусу експерта в адміністративному процесі?
4. Які процесуально-правові наслідки відмови органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб, від адміністративного позову або зміна позовних вимог?

Контрольні запитання:

1. Яка мета існування інституту третіх осіб в адміністративному процесі?
2. Яким органам публічної адміністрації та посадовим особам надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб?
3. У яких формах прокурор приймає участь в адміністративному процесі?

Задачі:

1. В квітні 2005р. Голова Верховної Ради України звернувся до суду із заявою про дострокове припинення повноважень народного депутата України Олійника П.М., який 31.03.2002р. був обраний народним депутатом України від виборчого округу № 125 Львівської області і розпорядженням Керівника апарату Верховної Ради України № 1101 від 29.05.2002р. його було зараховано на роботу до Верховної Ради України четвертого скликання на постійній основі. Указом Президента України № 179/2005 від 04.02.2005р. Олійник П.М. призначений Головою Львівської обласної державної

адміністрації. Вважаючи, що ця посада є несумісною із статусом народного депутата України, просив постановити рішення про припинення повноважень народного депутата України Олійника П.М. На момент перегляду у ВАС України судових рішень по цій справі відбулися чергові вибори народних депутатів, в результаті яких обрано Верховну Раду України нового скликання.

*Чи може Верховна Рада України нового скликання бути у наведених правовідносинах правонаступником Верховної Ради попереднього скликання?
(Ухвала ВАСУ від 15 листопада 2006 р).*

2. Львівським окружним адміністративним судом було встановлено, що уповноважена особа Партії регіонів в одномандатному виборчому окрузі №123 Терентьев В.В. уповноважив Семенюк О.А. представляти інтереси Партії регіонів в Центральній виборчій комісії та окружних і дільничних виборчих комісіях та при веденні справи в усіх судових установах. Ухвалою Львівського окружного адміністративного суду позовну заяву політичної партії «Партія регіонів» в особі Терентьева В.В. було залишено без розгляду.

Чи правомірним є рішення суду?

Які особи можуть бути представниками у виборчих спорах?

Завдання:

1. Визначте відповідність прав і обов'язків учасників адміністративного процесу:

Учасники адміністративного процесу	Права і обов'язки
Позивач	А. здійснювати судові виклики і повідомлення
Секретар судового засідання	Б. заявляти клопотання про подання йому додаткових матеріалів і зразків
Експерт	В. відмовитись від адміністративного позову
Відповідач	Г. надавати безпосередню технічну допомогу (фотографування)
Спеціаліст	Д. подавати заперечення проти позову

2. З поданого переліку вкажіть особи, які беруть участь у справі є:

- 1) відповідач;
- 2) судовий розпорядник;
- 3) експерт;
- 4) свідок;
- 5) перекладач;
- 6) третя особа, яка заявляє самостійні вимоги;
- 7) суддя.

Законодавство і спеціальна література:

1. Закон України «Про Конституційний Суд України» // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - №49. – Ст. 272. (зі змінами).
2. Закон України «Про судову експертизу» // [www/zakon.gov.ua](http://www.zakon.gov.ua)
3. Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 р. // Урядовий кур'єр. - 1998. - 15 січня. - №8-9.
4. Гетьман-П'ятковська І. Суддівська влада: порівняльний аналіз та шляхи вирішення якісного добору кадрів // Право України. – 2009. - №12. – С.168.

5. Городовенко В. Незалежність суддів і моральні засади суддівської професії // Вісник Верховного Суду України. – 2002. - №4.
6. Кравчук В. Особливості реалізації прокурором представницьких повноважень в адміністративному судочинстві // Вісник прокуратури. – 2013. - №5. – С.35-39.
7. Камишкова Я. Компетенція експерта та спеціаліста під час доказування в адміністративному судочинстві // Вісник ВАСУ. – 2012. – С.1. –С.50-58.
8. Кононенко О. новели законодавства про прокуратуру та адміністративний процес // Вісник ВАС України. – 2012.- №2.- С.39-46.
9. Скомороха Л. Конкурсний добір кандидатів на посади суддів: міжнародний досвід і вітчизняні реалії // Право України. – 2-11. - №4.
10. Заяць В.С. Правове регулювання участі представника у судовому адміністративному процесі: автореферат дис...канд.наук: 12.00.07/Національна академія державної податкової служби України. – Ірпінь, 2011. – 20 с.
11. Погодіна Г. теоретичні аспекти представництва прокурором інтересів громадян і держави в судах // Вісник прокуратури України. – 2013. - №4. – С.30.
12. Руденко М. Правовий статус прокурора в адміністративному судочинстві: питання понятійної визначеності //Вісник ВАСУ. – 2012. - №2. –С.36-46.
13. Смокович М.І. Судовий контроль виборчого процесу як елемент конституційного ладу щодо забезпечення народовладдя в Україні /Збірн. наук. статей «Вплив адміністративного судочинства на розвиток публічного права в Україні» до 10-ї річниці Вищого адміністративного суду України /За агред І.Х Темкіджева. –К.: Юрінком Інтер, 2012. – С. 89-118.

(Заняття 2). Сторони в адміністративному процесі

1.Поняття сторін в адміністративному процесі. Позивач і відповідач. Заміна неналежної сторони в адміністративному судочинстві.

2. Адміністративно-процесуальна правосуб'єктність позивача і відповідача. Процесуальна співучасть.

3. Представництво в адміністративному суді: поняття і види. Повноваження представника в адміністративному суді.

4. Процесуальне правонаступництво в адміністративному процесі.

Контрольні запитання:

1. Хто є сторонами в адміністративному процесі?
2. Хто може бути позивачем та відповідачем в адміністративній справі?
3. Що таке неналежна сторона в адміністративному процесі?
4. Чи допускається в адміністративному процесі процесуальне правонаступництво?
5. Які види третіх осіб передбачені КАС України?
6. Що таке процесуальне представництво?
7. Яка відмінність процесуального статусу представника в адміністративному процесі від статусу в цивільному процесі?

Задачі:

1.У справі з приводу оскарження розпорядження міського голови відповідачем була названа відповідна міська рада.

Чи можна вважати належним відповідачем міську раду?

Чи може міська рада бути залучена до судового розгляду?

2. Суд залишив позовну заяву без руху, посилаючись на ту обставину, що вона подана неналежним позивачем – Міністерством закордонних справ, яке просило скасувати адміністративне стягнення, накладене на його працівників.

Чи обґрунтованою була відмова суду?

Як слід було вирішити справу?

3. Судді місцевого суду звернулися до суду із позовом, у якому просять стягнути на свою користь втрати частини заробітної плати, пов'язані з утриманням податку відповідно до Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» на користь. Свої позовні вимоги позивачі обґрунтовують тим, що протягом 2004-2006 років з нарахованої позивачам заробітної плати було отримано податок з доходів фізичних осіб. Оскільки судді відповідно до Указу Президента України від 10.07.1995р. №584/95 «Про додаткові заходи щодо соціального захисту» звільнені від сплати прибуткового податку, то утримані з нарахованої позивачам заробітної плати відповідні суми підлягають стягненню на користь останніх. Протягом 2004-2006 років жодні зміни до кошторису відповідного місцевого суду стосовно компенсації втрати частини заробітку суддів від сплати податку не вносились, що не забезпечило належний рівень оплати праці суддів та призвело до зменшення фактично отриманої позивачами заробітної плати.

Хто є сторонами і третіми особами у цій справі?

(Ухвала ВАСУ від 10 липня 2008 року).

4. Товариство з обмеженою відповідальністю “Лазурне узбережжя” звернулось до суду з позовом до Інспекції державного архітектурно-будівельного контролю, в якому просить зобов'язати відповідача продовжити дію дозволу на виконання будівельних робіт від 22.03.2005 р. №156/05. У ході розгляду справи суд встановив, що:

1) відповідно до ст. 29 Закону України “Про планування і забудову територій”, Положення про державний архітектурно-будівельний контроль, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 р. № 225, та Положення про порядок надання дозволу на виконання будівельних робіт, затвердженого наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 05.12.2000 р. № 273, повноваження надавати дозвіл на виконання будівельних робіт або відмови у наданні такого дозволу надано Інспекціям державного архітектурно-будівельного контролю;

2) згідно з довідкою Головного управління статистики в Одеській області від 21.09.2006 р. №01-02-114-2682 та Положення про інспекцію державного архітектурно-будівельного контролю, яке затверджене наказом начальника Управління архітектури та містобудування Виконавчого комітету Одеської міської ради, Інспекція не є юридичною особою і діє у складі Управління архітектури та містобудування Виконавчого комітету Одеської міської ради.

Кого слід віднести до належного відповідача (-ів) у цій справі?

(Ухвала ВАСУ від 17 квітня 2007 року)

5. Гриценко В.Г. звернувся із позовом до інспекції державного архітектурно-будівельного контролю Кіровоградської міської Ради про визнання протиправною її бездіяльності, яка, на думку позивача, полягала у ненаданні йому дозволу на виконання будівельних робіт по реконструкції нежилого приміщення, вбудованого в житловий будинок по вул. Дзержинського, 35, площею 29,7 м. кв. під стоянку для легкового автомобіля із влаштуванням окремого в'їзду з вул. Дзержинського. Під час судового розгляду справи було виявлено, що рішенням Ленінського районного суду м. Києва від 19 січня 2005 року, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Кіровоградської області, був задоволений позов Даценка В.В. до Гриценка В.Г. про усунення перешкод у користуванні житлом та відшкодування моральної шкоди. Підставою для цього, відповідно до цього рішення суду, стало

проведення будівельних робіт без відповідного дозволу місцевої інспекції державного архітектурно-будівельного контролю та те, що отвір гаражних воріт виконано з порушенням будівельних норм.

Чи необхідно Даценка В.В. залучати до участі у цій справі. Якщо так, то у якій якості? (Ухвала ВАСУ від 15 грудня 2005 року)

Законодавство і спеціальна література:

1. Авер'янов В.Б. Владні управлінські функції за Кодексом адміністративного судочинства України: доктринальний аналіз / Зб.наук.праць /Смокович М.І., Цуркан М.І., Пасенюк В.Г. та ін. – К.: Юрінком Інтер, 2012.- С.23-48.
2. Артеменко М. Представництво прокуратурою інтересів держави в суді: проблемні питання модифікації «класичної» моделі процесуального представництва та виклики часу // Вісник ВАСУ. – 2013. - №3. – С.81-92.
3. Бевзенко В. Публічне правонаступництво: сутність, процедура та особливості // Право України. – 2014. - №3. – С.75-90.
4. Ільків Н.В. Представництво прокуратурою інтересів у справах про примусове відчуження об'єктів нерухомості з мотивів суспільної необхідності // Адміністративне право і процес. – 2014. - №10. – С.165-174.
5. Сідей Я.Я., Селіванов О.А. Залучення громадянином третіх осіб при розгляді адміністративних спорів // Публічне право. – 2015. - №1. – С.71-78.
6. Ткач Г.Й. Суб'єкт владних повноважень як сторона у судовому процесі / Матеріали XV регіональної науково-практичної конференції “Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні” (4-5 лютого 2009р.) – Львів. – 2009. – С. 156-160.
7. Чванкін С.А. Види судового представництва. Чи є громадське представництво? // Актуальні проблеми і права: Збірник наукових праць. – 2004. – Вип.22. – С.572-576.
8. Щавінський В.Р. Держава як відповідач в адміністративному процесі // Публічне право. – 2015. - №3 (19). – С.137-143.
9. Щавінський В. Р. Держава як позивач у адміністративному процесі: сутність та відповідність природу адміністративної юстиції // Публічне право. – 2015. - №1. (17). – С.57-72.
10. Янюк Н. Процесуальне правонаступництво в адміністративному судочинстві // «Актуальні проблеми застосування Цивільного процесуального кодексу та Кодексу адміністративного судочинства України» / Міжнародна науково-практична конференція (25-26 січня 2007р.). – Харків, 2007. – С.258-260.

ТЕМА 7. ДОКАЗИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ: ПОНЯТТЯ ДОКАЗУ І ДОКАЗУВАННЯ

1. Поняття доказів і доказування в адміністративному процесі. Оцінка доказів.
2. Належність і допустимість доказів. Забезпечення доказів.
3. Допит свідка в адміністративному процесі.
4. Особливості процесу доказування на окремих стадіях адміністративного процесу.
5. Призначення судової експертизи. Висновок експерта.

Контрольні запитання:

1. Що таке доказування в адміністративному процесі?
2. Які є види доказів?
3. Які обставини не підлягають доказуванню в адміністративному процесі?
4. У чому полягає забезпечення доказів в адміністративному процесі?
5. За чиєю ініціативою здійснюється забезпечення доказів в адміністративному процесі?

Задачі:

1. Товариство з обмеженою відповідальністю «Агропродукт» звернулося з позовом до Східної регіональної митниці про визнання недійсним рішення про визначення коду товару № КЕ – 800-552-04 від 3 червня та зобов'язання провести митне оформлення за кодом товару, визначеним позивачем. Господарський суд Харківської області призначив комплексну судову експертизу, на основі якої встановив помилковість визначеного відповідачем коду товару та задовольнив позов. Харківський апеляційний господарський суд своєю постановою рішення суду першої інстанції залишив без змін.

Відповідач оскаржив зазначені судові рішення у касаційному порядку, посилаючись на своє виключне право визначати код товару. Погоджуючись із доводом Східної регіональної митниці, Вищий адміністративний суд України додатково вказав на невиконання судами першої та апеляційної інстанцій обов'язку оцінювати докази в їх сукупності, оскільки жоден із них не має для суду наперед встановленої сили. За результатами перегляду оскаржені судові рішення були скасовані, а позов залишений без задоволення.

Чи обґрунтованим є рішення Вищого адміністративного суду?

2. До Львівського окружного адміністративного суду 30.01.2014 р. надійшла позовна заява від прокурора Бродівського району Львівської області про визнання протиправним і скасування рішення №120 від 16.12.2013 р. «Про політичну ситуацію в Україні», прийнятого Чернецькою сільською радою. Одночасно прокурор просив забезпечити позов шляхом зупинення дії оскаржуваного рішення до вирішення справи по суті. Доказів в обґрунтуванні терміновості забезпечення позову позивач суду не надав.

Яке рішення має прийняти суддя у ці ситуації?

Які існують способи забезпечення адміністративного позову?

3. При вирішенні спору щодо заборгованості із заробітної плати перед секретарем місцевої ради суд поклав обов'язок доведення наявності такої заборгованості на позивача. Через те, що позивач не довів обставину заборгованості із заробітної плати суд відмовив у задоволенні позову.

Чи правомірним є дії суду?

Чим порядок доказової діяльності в адміністративних судах відрізняється від доказової діяльності і інших судах?

Законодавство і спеціальна література:

1. Закон України «Про судову експертизу» від 25 лютого 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - №28. – Ст.232.(зі змінами)
2. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затв. Міністерством юстиції України від 8 жовтня 1998 р. №53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 30 грудня 2004 р. №144/5) (зі змінами.).
3. Бідей О. Принцип презумпції вини в адміністративному судочинстві //Підприємництво, господарство і право. – 2013. - №5.
4. Бочаров Д. Щодо потреби загальнотеоретичного дослідження проблеми юридичного доказування // Право України. – 2002. - №5.
5. Гордєєв В. Юридичні факти в адміністративному судочинстві: пізнання та доказування // Вісник ВАСУ. – 2012. - №2. –С.70-76.
6. Додин Е.В. Доказательства в административном процессе. – М., 1973.
7. Додин Е.В. Доказывание и доказательства в правоприменительной деятельности органов государственного управления. – К., 1976.
8. Кіт Х. Роль адміністративного суду у збиранні доказів на стадії підготовчого провадження // Вісник Львівського університету. Серія юрид. – Вип. 59. – 2013.

9. Колпаков В.К., Гордеев В.В. Доказування в податкових спорах в адміністративному судочинстві України //Адміністративне право і процес. – 2013. - №2. – С.204-212.
10. Перепелюк В.Г. Адміністративний процес. Загальна частина: Навчальний посібник. – Чернівці: Рута, 2003. – С. 204-235.
11. Таргышник В.М., Слинько С.В. Теория доказательств. – Х., 1998.
12. Теория доказательств в советском уголовном процес се. Часть общая / Кол.авт.: Белкин Р.С., Винберг А.И., Эйсман А.А. и др.. – М.: Юрид.лит., 1967.
13. Шкарлупа В.К. Доказування та докази в адміністративно-примусовій діяльності органів внутрішніх справ (міліції): Монографія. – К.: УАВС, 1995.

ТЕМА 8. ПРОВАДЖЕННЯ В СУДІ І ІНСТАНЦІЇ

Право на звернення до адміністративного суду. Строки звернення до адміністративного суду. Форми та зміст адміністративного позову. Вимоги до позовної заяви.

Умови та порядок відкриття провадження в адміністративній справі. Ухвала про відкриття провадження в адміністративній справі. Залишення позовної заяви без руху. Підстави повернення позовної заяви позивачеві. Відмова у відкритті провадження в адміністративній справі. Правове оформлення відмови.

Підготовче провадження: підготовка справи до розгляду, попереднє судове засідання. Способи врегулювання спору до судового розгляду. Примирення сторін під час підготовчого провадження. Рішення за наслідками підготовчого провадження.

Об'єднання і роз'єднання позовів. Забезпечення адміністративного позову. Способи забезпечення позову. Випадки, в яких не допускається забезпечення позову шляхом зупинення дії актив. Порядок забезпечення адміністративного позову.

Судовий розгляд справи. Незмінність складу суду і безперервність судового розгляду. Наслідки неявки до суду учасників судового розгляду. Порядок розгляду справи по суті. Межі судового розгляду. Судові дебати. Відкладення розгляду справи. Зупинення провадження по справі. Закриття провадження в адміністративній справі.

Постанови і ухвали суду першої інстанції. Окремі ухвали суду. Додаткове судове рішення. Законність і обґрунтованість судових рішень.

Порядок ухвалення судових рішень. Вимоги до судових рішень. Зміст постанови і зміст ухвали. Проголошення судового рішення. Набрання законної сила судовим рішенням.

Роз'яснення судового рішення. Усунення недоліків рішення судом, який його постановив.

Законодавство і спеціальна література:

1. Базов В. Форми провадження в адміністративному судочинстві: питання визначення та класифікації // Право України. – 2012. – №1-2.- С.353-361.
2. Колтунова А.І. Спірні питання забезпечення позову в цивільному процесі // Актуальні проблеми застосування Цивільного процесуального кодексу та Кодексу адміністративного судочинства України /Тези доповідей та наукових повідомлень учасників міжнародної наук.-практичної конференції, 25-26 січня 2007 р. – Харків, 2007. – С.138.
3. Картузова І., Осадчий А. До проблеми позову в адміністративному процесі // Право України. – 2003. - №7. – С.80-83.
4. Кіт Х. Підготовче провадження як стадія адміністративного процесу: загальна характеристика // Вісник Львівського університету. Серія юрид. – Вип. 58. – 2013.
5. Основи адміністративного судочинства / Навч. посібник / За заг.редакцією Александрової Н.В., Куйбіди Р.О. – К.: Конус-Ю, 2006.
6. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права / Навч. посібник / За заг.редакцією Куйбіди Р.О., Шишкіна В.І. – К.: Старий світ, 2006.

7. Перепелюк В.Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики. – К., 2007 р.
8. Смокович М. Скорочене провадження в адміністративній справі: проблеми та перспективи // Вісник ВАСУ. – 2011. – С.№3. – С.19-21.
9. Труш М. Вимоги до судових рішень в адміністративній справі Вісник Львівського університету. Серія юрид. – Вип. 58. – 2013.
10. Янюк Н. Спірні питання щодо забезпечення позову при оскарженні нормативно-правових актів // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2009. - №1. – С.60-63.

Контрольні запитання:

1. Яка мета підготовчого провадження? Які питання вирішуються на стадії підготовчого провадження?
2. В яких випадках не допускається забезпечення позову шляхом зупинення дії актів?
3. За якими правилами постановляють ся постанови адміністративного суду першої інстанції?
4. Які є види ухвал адміністративного суду?

Задачі:

1. Позивач звернувся до адміністративного суду за захистом порушених органом виконавчої влади його прав шляхом подання скарги. Суд залишив це звернення без розгляду, у зв'язку з недотриманням особою вимоги щодо найменування звернення.

Чи правомірні дії суду?

Як слід поступити судді у такому випадку?

2. До Окружного адміністративного суду м. Києва 11.04.2014 було подано позовну заяву головним спеціалістом відділу державної реєстрації речових прав на нерухоме майно Реєстраційної служби Головного управління юстиції у м. Києві ОСОБА_1. До Головного управління юстиції у м. Києві про скасування наказу від 24.02.2014р. наказу про застосування заходів дисциплінарного провадження. Окружний адміністративний суд ухвалою від 15 квітня 2014р. залишив позовну заяву без руху.

Чи правомірні дії суду?

Які наслідки прийняття ухвали про залишення позовної заяви без руху?

3. Державна податкова інспекція звернулася до суду із вимогою застосувати до товариства із обмеженою відповідальністю – платника податків арешт активів шляхом зупинення операцій на рахунках в установі банку. 18 травня 2006 р. суд першої інстанції, пізніше підтриманий судом апеляційної інстанції, відмовив у задоволенні позову на підставі двох основних мотивів. По-перше, суд встановив безпідставність вимоги про зупинення операцій через відсутність обставин, які б обґрунтовували необхідність вжиття цього примусового заходу. По-друге, на момент розгляду справи суд констатував зміни до закону, якими позивач позбавлявся права звертатись до суду із такою вимогою.

Чи обґрунтованими є дії суду?

4. До Окружного адміністративного суду м. Києва звернулася ОСОБА_1 та ОСОБА_2 в інтересах неповнолітньої ОСОБА_4 з позовом до Відділу у справах громадянства імміграції та реєстрації фізичних осіб Дніпровського РАГУ МВС України в м. Києві про визнання дій щодо зняття з реєстраційного обліку протиправними та зобов'язання вчинити певні дії. 25 квітня 2014 р. до канцелярії суду надійшла спільна заява ОСОБА_1 та ОСОБА_2 про відкликання поданого адміністративного суду з підстав врегулювання спору в досудовому порядку.

Яке рішення має винести суд?

Який склад учасників процесу?

ТЕМА 9. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ В ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЯХ СПРАВ

1. Види публічно-правових спорів, що виникають у виборчому процесі чи в процесі референдумів. Особливості провадження в адміністративних справах, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдумів.

2. Особливості провадження у справах про обмеження усунення обмежень щодо реалізації права на мирні зібрання.

3. Особливості провадження у справах про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання.

Законодавство і спеціальна література:

1. Бевзенко В.М. Позиція щодо застосування ч.2 ст.171-2 КАСУ //Адміністративне право і процес. – 2013. - №3. – С.149-157.
2. Белкін М.Л. Спростування судових преюдицій як засіб захисту прав платників податків в адміністративному судочинстві // Адміністративне право і процес. – 2012. - №1. – С.88-95.
3. Василяк Д. Земельні спори: проблеми розмежування адміністративної та господарської юрисдикції // Вісник ВАСУ. – 2013. - №3.- С.54-61.
4. Задирака Н.Ю., Барікова А.А. Розмежування підвідомчості земельних спорів між господарськими та адміністративними судами: історія формування судової практики // Адміністративне право і процес. – 2013. - №4. – С.172-180.
5. Зуй В. Оскарження нормативно-правових актів: історичний аспект // Вісник Академії правових наук України. – 2013. - №1.
6. Ільков В. Застосування джерел права в адміністративному судочинстві під час розгляду справ щодо видворення іноземців та осіб без громадянства // Вісник ВАСУ. – «013. - №3.- С.39-53
7. Ільницький О. Земельний спір у теорії адміністративно-процесуального права // Юридична Україна. – 2010. - №11.- С.56-61.
8. Ільницький О.В. Земельні спори та порядок їх вирішення в Україні: адміністративно-правовий підхід. Монографія. – Львів, 2011.
9. Клименко О. Роль судових органів у конституційному розвитку інституту примусового відчуження об'єктів права власності, зумовленого суспільною необхідністю // Вісник ВАСУ. – 2011. - №3.
10. Колпаков В.К., Горжеєв В.В. Доказування в податкових спорах в адміністративному судочинстві України // Адміністративне право і процес. – 2013. - №2. – С.204-212.
11. Кузьмишин В. Причини виникнення та шляхи розв'язання проблемних питань, пов'язаних із соціальними спорами // Вісник ВАСУ. – 2012.-№1. –С.26-30.
12. Смокович М.І. Правове регулювання розгляду виборчих спорів: теоретичний і практичний аспект: монографія / М.І. Смокович. – К.: Юрінком Інтер, 2014.- 576с.
13. Смокович М. Принцип верховенства права: застосування під час розв'язання виборчих спорів // Вісник ВАСУ. – 2013. - №1. – С.26-33.
14. Справа «Веренцов проти України» //http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_945/
15. Цуркан М.І. Деякі проблемні питання судового розгляду спорів щодо проходження публічної служби Проблеми теорії та практики адміністративної юстиції: зб.наук.статей/ Смокович м.І., Цуркан М.І., Перепелюк В.Г. та ін.. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – С.156-174.
16. Янюк Н. Виборчі спори як предмет судового розгляду: окремі проблеми теорії та практики // Вісник Львівського національного університету. – Серія юридична. 2008. – Випуск 47. – С. 96-102.

ТЕМА 10. ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ

Перегляд судових рішень, які не набрали законної сили. Апеляційне провадження в адміністративних справах. Порядок і строки апеляційного оскарження.

Підготовка і апеляційний розгляд справи у судовому засіданні. Межі перегляду судом апеляційної інстанції. Заперечення на апеляційну скаргу. Повноваження суду апеляційної інстанції.

Судові рішення суду апеляційної інстанції. Підстави для зміни чи скасування судового рішення. Підстави для закриття справи. Підстави для направлення справи на новий розгляд.

Перегляд судових рішень, які набрали законної сили. Підстави для касаційного оскарження. Вимоги до касаційної скарги. Строки касаційного оскарження. Підготовка справи до розгляду. Розгляд справи. Межі перегляду судом касаційної інстанції.

Повноваження суду касаційної інстанції. Судові рішення суду касаційної інстанції. Зміст ухвали, постанови суду касаційної інстанції. Окрема ухвала суду.

Перегляд судових рішень Верховним Судом України. Право на звернення про перегляд судових рішень. Підстави для подання заяви про перегляд судових рішень. Вимоги до заяви про перегляд судових рішень. Порядок розгляду справи Верховним Судом України. Постанови Верховного Суду України. Обов'язковість судових рішень Верховного Суду України.

Завдання перегляду судових рішень, ухвал і постанов суду, що набрали законної сили, у зв'язку з нововиявленими обставинами. Підстави перегляду судових рішень, ухвал і постанов суду у зв'язку з нововиявленими обставинами. Порядок здійснення перегляду судових рішень, ухвал і постанов суду у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Судові рішення за наслідками провадження за нововиявленими обставинами.

Відновлення втраченого судового провадження в адміністративній справі.

Спеціальна література:

1. Базов В., Ільков В. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів в адміністративних справах // Вісник ВАСУ. – 2011. - №3. – С.91-99.
2. Капустинський В., Хотинська-Нор О. Інформаційні листи суду касаційної інстанції як форма реалізації його не процесуальних повноважень // Вісник ВАСУ. – 2013.- №2. – С.59-64.
3. Ковбель М.М. Принципи перегляду судових рішень в адміністративному процесі / Адміністративне право і процес. – 2013. - №3. – С.116-121.
4. Роженко Д.В. Касаційний розгляд адміністративної справи в порядку письмово провадження // Вісник Вищої ради юстиції. – 2013. - №3.-С.46.

Контрольні запитання:

1. Що таке «апеляція»?
2. Які рішення можуть бути прийняті за наслідком розгляду апеляційної скарги на ухвали та постанови суду першої інстанції?
3. Які ознаки характерні для касаційного провадження?
4. Які існують межі перегляду судом касаційної інстанції?
5. Які рішення можуть бути прийняті за наслідком розгляду касаційної скарги?
6. Які рішення можуть бути прийняті за наслідком перегляду справи Верховним Судом України?

Завдання:

Вкажіть, до підсудності якого суду належить розгляд апеляційної скарги мешканця м. Києва, місце проживання якого знаходиться у Деснянському районі, на постанову Галицького районного суду м.Львова, прийняту ним як адміністративним судом.

- Деснянського районного суду м. Києва;
- Львівського окружного адміністративного суду;
- Окружного адміністративного суду м. Києва;
- Львівського апеляційного адміністративного суду;
- Апеляційного суду Львівської області.

ТЕМА 11. ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ В АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ

1. Набрання судовим рішенням законної сили. Наслідки набрання законної сили судовими рішеннями.
2. Порядок виконання судових рішень в адміністративних справах. Учасники виконавчого провадження. Зміст виконавчого листа.
3. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого листа до виконання.
4. Примирення сторін у процесі виконання.
5. Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах.

Законодавство і спеціальна література:

1. Закон України “Про виконавче провадження” від 21 квітня 1999р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - №24. – Ст.207. (зі змінами).
2. Кузьмишин В. Шляхи забезпечення безумовного виконання судових рішень //Вісник ВАСУ. -2010. - №4. –С.24-29.
3. Сасевич О. Контроль за виконанням судових рішень у порядку адміністративного судочинства крізь призму практики Європейського суду з прав людини // Вісник ВАСУ. – 2013. - №3. – С.14-24.
4. Перепелюк В. Деякі питання примусового виконання судових рішень у справах «особа проти суб'єкта владних повноважень» // Право України. – 2010. - №1. – С41-53.
5. Трач О. Пояснення в суді апеляційної інстанції // Вісник Львівського національного університету. – Серія юрид.- 2004. - 39. – С.277-282.
6. Фурса С.Я., Щербак С.В. Виконавче провадження в Україні : Навч. пос. – К., 2002.
7. Хотинська О. Загальні аспекти відкриття виконавчого провадження // Право України. – 2003. – №2.
8. Перепелиця А.І. Поняття та система суб'єктів виконавчого провадження // Науковий вісник Юридичної академії МВС. – 204. - №4.-С.242-249.
9. Штефан М.Й., Омельченко М.П., Штефан С.М. Виконання судових рішень. – К., 2001.

Контрольні запитання:

1. Які нормативно-правові акти регулюють виконавче провадження?
2. Які постанови адміністративного суду виконуються негайно?
3. Як забезпечується примусове виконання судового рішення в адміністративних справах?